

MALTA

**QORTI CIVILI
PRIM' AWLA**

**ONOR. IMHALLEF
GIANNINO CARUANA DEMAJO**

Seduta tat-8 ta' Marzu, 2005

Citazzjoni Numru. 1886/2001/1

Agius Marble Works Limited

Versus

AX Construction Limited

F'din il-kawża s-soċjetà attriċi qiegħda titlob ħlas għal xogħol li għamlet b'appalt.

Iċ-ċitazzjoni tgħid illi bi tliet kuntratti ta' appalt is-soċjetà konvenuta kienet qabdet lill-attriċi tagħmel xogħlijiet ta' tindif u ta' restawr fil-fond magħruf bħala *Scamps Palace* fil-Cottonera. Wara li nbeda x-xogħol skond il-kuntratti, l-attriċi kienet mitluba kemm-il darba biex tagħmel xogħlijiet oħra li kienet tinqala' ħtieġa għalihom iżda li ma kinux jaħsbu għalihom il-kuntratti. Wara li l-attriċi ħarget stimi għal dawn ix-xogħlijiet żejda u l-istimi kienu aċċettati mill-konvenuta, l-attriċi wettqet ix-xogħlijiet.

Billi l-kuntratti ma kinux jaħsbu għal dawn ix-xogħlijiet żejda, ix-xogħlijiet ma kinux jissemmew fiċ-ċertifikati ta' ħlas li minn żmien għal żmien kienet toħroġ il-konvenuta meta kienet tasal biex tagħmel xi ħlas għal xogħlijiet li

tlestew skond il-kuntratti. Għalhekk, kif jidher minn ċertifikat ta' ħlas tal-10 t'Awissu 2001, għalkemm is-socjetà attriċi tħallset *in solidum* [recte: għas-saldu] għax-xogħlijiet li għamlet skond il-kuntratti, baqgħet ma tħallsix għax-xogħlijiet żejda li għamlet.

Il-prezz għal dawn ix-xogħlijiet żejda huwa ta' tlittax-il elf, tliet mija u tmienja u tmenin lira u ħamsa u sebgħin ċenteżmu (Lm13,388.75). Għalkemm kienet imsejħa kemm-il darba, ukoll b'ittra uffiċjali tat-28 ta' Settembru 2001, biex tħallas dan il-prezz u l-imgħax legali, l-attriċi [recte: il-konvenuta] baqgħet ma tħallsix.

Barra minn hekk, skond it-tliet kuntratti ta' appalt il-konvenuta kellha l-jedd illi żżomm *retention* ta' ħamsa fil-mija (5%) tal-valur tal-kuntratti, u dan l-ammont kellu jithallas lill-attriċi hekk kif ix-xogħlijiet jitlestew u jkunu ċertifikati mill-periti inkarigati mill-proġett. Għalkemm ix-xogħlijiet ilhom minn Ġunju ta' l-2001 li tlestew, u għalkemm ġew ċertifikati, il-konvenuta baqgħet ma tħallsix ir-*retention* lill-attriċi. Il-ħlas miżmum jammonta għal sitt mija u disgħin lira u tmienja u sittin ċenteżmu (Lm690.68). L-attriċi għalhekk fetħet din il-kawża biex titlob il-ħlas ta' tlittax-il elf, tliet mija u tmienja u tmenin lira u ħamsa u sebgħin ċenteżmu (Lm13,388.75) u sitt mija u disgħin lira u tmienja u sittin ċenteżmu (Lm690.68) — b'kollox erbatax-il elf u disgħa u sebgħin lira u tlieta u erbghin ċenteżmu (Lm14,079.43) — u l-ispejjeż ġudizzjarji, fosthom dawk ta' l-ittra uffiċjali tat-28 ta' Settembru 2001 u tal-mandat ta' sekwestru numru 3277/2001.

Waqt li kienet miexja l-kawża l-konvenuta tħallset ir-*retention* ta' sitt mija u disgħin lira u tmienja u sittin ċenteżmu (Lm690.68)¹.

L-attriċi kienet talbet ukoll illi l-kawża tinqata' bid-dispensa tas-smiġħ, taħt il-proċedura sommarja speċjali, iżda l-qorti b'dikriet tal-5 ta' Frar 2002² ordnat illi l-kawża timxi bil-proċedura normali, u l-konvenuta ressqet dawn l-eċċezzjonijiet³:

¹ Ara l-*affidavit* ta' Rosario Agius, direttur tas-socjetà attriċi, mahluf fil-11 ta' Novembru 2002, para. 2, fol. 120

² Fol. 85.

³ Fol. 87.

1. it-talbiet ta' l-attriċi huma “fittizji u fabbrikati biex jippruvaw jintalbu ammonti mhux dovuti”; ix-xogħlijiet żejda, li ma kinux jaħsbu għalihom il-kuntratti, jidhru fil-*final account* skond ċertifikat tat-12 ta' Lulju 2001;

2. il-bilanċ li kien fadal x'jithallas għax-xogħlijiet originali u għal dawk żejda, tħallas — wara t-tnaqqis ta' *retention money* u *deductions* — u gie aċċettat għas-saldu fl-10 t'Awissu 2001; f'laqgħat li saru wara bejn rappreżentanti tal-partijiet ir-rappreżentant ta' l-attriċi stqarr illi ma kienx hemm problemi dwar il-kont finali kif ċertifikat u għalhekk huwa stramb kif l-attriċi, wara, ħarġet fatturi oħra kollha bid-data tal-10 t'Awissu 2001, l-istess bħad-data tar-riċevuta għas-saldu; u

3. f'korrispondenza li saret bejn il-partijiet dwar kwistjoni oħra qatt ma ssemew dawn il-fatturi, u kien biss f'laqgħa tas-17 ta' Settembru 2001 illi l-attriċi semmiet dawn il-fatturi.

B'nota tat-3 ta' Ġunju 2002⁴ il-konvenuta ressqet ħames eċċezzjonijiet oħra dwar il-fatturi maħruġa mill-attriċi. Dawn l-eċċezzjonijiet igħidu hekk:

1. dwar fattura 061/01: l-istima relativa ma kinitx aċċettata u x-xogħol ma sarx ħlief għal xi ħaġa minima;

2. dwar fattura 056/01: l-istima relativa ma kinitx aċċettata u x-xogħlijiet li saru kienu differenti;

3. dwar fattura 058/01: qatt ma saret stima, u x-xogħlijiet li saru ma kinux jiswew aktar minn mitt lira (Lm100) u

4. dwar fattura 059/01: hemm diskrepanza fil-matematika u fir-rata miftiehma, u x-xogħlijiet iddaħħlu fl-istima aħħarija; u

5. dwar fattura 060/01: it-talba hija oġhla mill-istima, u x-xogħlijiet iddaħħlu u tħallsu fl-istima aħħarija.

Essenzjalment, il-kontestazzjonijiet tal-konvenuta huma tnejn: (1) ix-xogħlijiet li għalihom qiegħed jintalab ħlas jew ma sarux jew, jekk saru, tħallsu, u (2) f'kull każ l-attriċi ħarġet riċevuta għas-saldu u għalhekk ma tistax tkompli tippretendi ħlas ieħor. Inqisu l-ewwel il-kwistjoni tar-riċevuta.

Huwa minnu illi l-konvenuta fl-10 t'Awissu 2001 ħarġet riċevuta “*in full and final settlement*” u li tgħid illi “*The Sub-*

⁴ Foll. 114 et seq.

Contractor [is-soċjetà attriċi] declares that there are no other pending claims of any nature except for the retention sum”⁵.

Madankollu, jekk tassew jirriżulta li saru xogħlijiet oħra li għalihom għadu ma sarx ħlas, u għalhekk l-istqarrija li l-ħlas sar għas-saldu kienet żbaljata, ir-riċevuta ma żzommx lill-attriċi milli titlob ħlas għal xogħol li għamlet u li għadha ma tħallsix għalih⁶. Kien ikun differenti li kieku l-partijiet, wara li qiesu x-xogħlijiet kollha, ftiehm fuq ħlas għal xogħlijiet li kellhom xi differenzi dwarhom, biex hekk jaqtgħu il-kontroversja, għax f'dak il-każ ir-riċevuta tiegħu wkoll il-forma ta' ftehim ta' transazzjoni, u għalhekk, wara li jkun intlaħaq dak il-ftehim, parti ma tkunx tista' tmur lura minnu u tippretendi li l-kontijiet jergħu jinfetħu mill-ġdid.

Fil-każ tallum, iżda, u għal raġunijiet li sejr in jidhru aktar 'il quddiem f'din is-sentenza, li ġara hu li kien hemm xi xogħlijiet illi ma tqisux. Jidher ukoll, billi l-kontijiet tnejjew mill-konvenuta, mhux mill-attriċi, illi l-iżball ta' omissjoni kien żball tal-konvenuta, u għalhekk ma huwiex xieraq illi tbat l-attriċi u tgawdi l-konvenuta minn dan l-iżball.

Fil-fehma tal-qorti, għalhekk, il-ħruġ ta' riċevuta għas-saldu ma jzommx lill-attriċi milli titlob ħlas għal xogħlijiet li tħallew barra meta saru l-kontijiet li fuqhom sar il-ħlas.

Ngħaddu issa biex inqisu jekk tassew kienx hemm xogħlijiet li saru mill-attriċi u li ma tqisux fil-kontijiet.

Dawn ix-xogħlijiet saru fil-kuntest ta' appalt mogħti minn terzi lill-konvenuta u li partijiet minnu ngħata b'sub-appalt mill-konvenuta lill-attriċi. Kontra dak li qalet il-konvenuta fin-nota ta' osservazzjonijiet tagħha⁷, il-qorti temmen illi x-xhieda tal-perit imqabbad mill-klijent tal-konvenuta biex jissorvelja u jiċcertifika x-xogħlijiet hija mhux biss ammissibbli iżda wkoll importanti ħafna għax ħadd aħjar mill-perit li iċcertifika x-xogħlijiet ma jista' jgħid jekk ix-xogħlijiet li għalihom qiegħda tippretendi ħlas l-attriċi sarux tassew jew humiex “fittizji” kif tgħid il-konvenuta.

Il-qorti sejra għalhekk toqgħod fuq ix-xhieda tal-Perit Keith Yoemans biex tasal għall-konklużjoni tagħha, u sejra

⁵ Fol. 97.

⁶ Ara Emilia Bartoli versus Av Dr Eduardo Vassallo, App. Civ. 19/02/1937.

⁷ Foll. 177 et seq.

toqgħod fuq il-kummenti tiegħu dwar kull waħda mill-fatturi li għalihom l-attriċi qiegħda titlob ħlas.

Dwar fattura 061/01⁸

Ix-xogħol imsemmi f'din il-fattura, li għalih qiegħed jintalab ħlas ta' tliet mija u ħamsin lira (Lm350), sar u jixraqlu l-ħlas mitlub.

Dwar fattura 056/01⁹

Din il-fattura hija għal tmint elef, ħames mija u sitta u sittin lira u ħamsa u għoxrin ċenteżmu (Lm8,566.25), u fiha tmien partiti. Ix-xogħlijiet kollha saru iżda l-ħlas għall-partiti (1) u (2) u għal parti minn (6) għa sar. Għalhekk għandu jsir tnaqqis ta' elf u ħames mitt lira (Lm1,500) tal-partita (1) u ta' tmien mija u sitta u erbgħin lira u ħamsa u għoxrin ċenteżmu (Lm846.25) tal-partita (2). Fil-partita (6) qiegħed jintalab ħlas ta' elf, mitejn u ħmistax-il lira (Lm1,215) għall-bdil ta' mija u tnejn u sittin (162) kantun tal-franka b'rata ta' seba' liri u nofs (Lm7.50) kull kantun. Għa sar ħlas għal għoxrin (20) kantun u għalhekk għandu jsir tnaqqis ta' mija u ħamsin lira (Lm150). Mela minn din il-partita għandhom jitnaqqsu b'kollox elfejn, erba' mija u sitta u disgħin lira u ħamsa u għoxrin ċenteżmu (Lm2,496.25) u għalhekk jifdal sitt elef u sebgħin lira (Lm6,070).

Dwar fattura 058/01¹⁰

Ix-xogħol imsemmi f'din il-fattura, li għalih qiegħed jintalab ħlas ta' elfejn lira (Lm2,000), sar u jixraqlu l-ħlas mitlub.

Dwar fattura 059/01¹¹

Ix-xogħol imsemmi f'din il-fattura sar. L-attriċi qiegħda titlob ħlas għal ħames (5) għetiebi tal-qawwi b'rata ta' mija u sittin lira (Lm160) kull waħda. Dan il-prezz huwa wisq, u aktar jixraq ħamsin lira (Lm50) kull għatba. Il-prezz għalhekk għandu jinżel għal mitejn u ħamsin lira (Lm250).

Dwar fattura 60/01¹²

Ix-xogħol imsemmi f'din il-fattura ma sarx mill-attriċi, li għalhekk ma għandha tiegħu ebda ħlas għalih.

B'kollox, mela, il-ħlas li għandha tiegħu l-attriċi huwa dan:

⁸ Fol. 76.

⁹ Foll. 77 et seq.

¹⁰ Fol. 79.

¹¹ Fol. 80.

¹² Fol. 81,

Kopja Informali ta' Sentenza

- fattura 061/01 Lm 350.00
- fattura 056/01 Lm 6,070.00
- fattura 058/01 Lm 2,000.00
- fattura 059/01 Lm 250.00

B'kollox: Lm 8,670.00

L-attriċi għalhekk fadlilha tiegħu tmint elef, sitt mija u sebgħin lira (Lm8,670).

Għal dawn ir-raġunijiet il-qorti taqta' l-kawża billi tikkundanna lis-soċjetà konvenuta tħallas lis-soċjetà attriċi s-somma ta' tmint elef, sitt mija u sebgħin lira (Lm8,670).

L-ispejjeż ġudizzjarji jinqasmu hekk: parti minn tlieta ($\frac{1}{3}$) tħallasha s-soċjetà attriċi u żewġ partijiet minn tlieta ($\frac{2}{3}$) tħallashom is-soċjetà konvenuta.

< Sentenza Finali >

-----TMIEM-----